

DAGSPRESS OCH MEDIEVANOR
En analys av läsvanestudien 1991
av
KARIN BJÖRKQVIST HELLINGWERF
ARBETSRAPPORT NR 19

ISSN 1101-4679

1	INLEDNING	1
1.1	Dagspresskollegiet	1
1.2	Läsvanestudien	1
2.	Dagspressens spridning	2
2.1	Morgonpress	2
2.2	Morgontidningsläsning i olika grupper	6
3.	Prenumeration på morgontidning	13
3.1	Prenumeration i grupper	14
4.	Lästid, lästidpunkt och antal lästillfällen	18
4.1	Lästid i grupper	19
5.	Morgontidningen och annan massmediekonsumtion	20
	Slutsatser	31
	Referenser	33

1 INLEDNING

1.1 Dagspresskollegiet

Dagspresskollegiet är ett forskningsprojekt vid Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet. Projektet startade för drygt tio år sedan och dess huvudsakliga mål är att belysa dagstidningarnas roll i det svenska samhället, särskilt förhållandet mellan dagspress och andra massmedier. Med dagstidning avses här en allmän nyhetstidning som utkommer med minst ett nummer i veckan. Begreppet dagstidning innefattar m a o såväl morgon- som kvällspress, lokala och rikstäckande tidningar. En särskilt viktig uppgift för Dagspresskollegiet är också att följa medieutvecklingen över tid.

Inom programmet bedrivs både tillämpad forskning och grundforskning. Den tillämpade forskningen avser i första hand undersökningar av dagspressens räckvidd. Dessa belyser bland annat andelen regelbundna läsare, intresset för olika typer av tidningsinnehåll samt inställning till pressen som nyhetsmedium. Grundforskningen har som huvudsyfte att belysa förutsättningarna för medieanvändning. Vad är det som gör att man håller sig med medier av olika slag? Hur skall man mäta människors intresse för information i media? Svaren på sådana frågor söks genom vidarebearbetning av de löpande undersökningarna.

1.2 Läsvanestudien

För att kunna besvara de ovan ställda frågorna genomförs olika slag av undersökningar, däribland två större rikstäckande. Den ena rikstäckande undersökningen är **Mediebarometern**, en studie som bygger på telefonintervjuer om massmediekonsumtion en viss dag, vilken Dagspresskollegiet genomför i samarbete med Sveriges Radios publik och programforskning (PUB). Den andra rikstäckande studien, **Läsvanestudien** bygger på en postenkät med frågor som behandlar läsvanor hos allmänheten. Dagspresskollegiet har fram

t o m 1986 genomfört Läsvanestudien med data insamlat av Testologen inom ramen för deras Sverige-Nu-undersökning (Anshelm-Strid, 1989). Från och med 1987 har Dagspresskollegiet använt SOM-enkäten för den årliga läsvanestudien.

Läsvanestudien har i SOM-enkäten huvudsakligen inriktat sig på två områden. Det ena är **läsvanor**, som behandlar hur ofta man läser, hur man har tillgång till och hur lång tid man läser sin morgontidning. Det andra området är **läsvanor i relation till andra medievanor**, där man intresserar sig för vilket tidningsinnehåll allmänheten tar del av samt hur läsvanorna samverkar med andra medievanor. Förutom frågorna om läsvanor har Dagspresskollegiet i 1991 års SOM-undersökning ställt frågor om viktigheten hos olika tidningsinnehåll. Dessa frågor kommer att behandlas i en separat rapport.

Tanken med detta PM är att belysa dagspressens **utbredning** vilket görs i det första avsnittet. Hur vanligt är det att vi läser morgon- respektive kvällstidningar och har någon förändring i vanorna skett över tid? I andra avsnittet tas **prenumeration** på morgontidningar upp och i tredje redovisas hur mycket **tid** allmänheten lägger ned på läsning av morgontidningar samt vid vilka **tidpunkter** vi läser. I det sista avsnittet redovisas **flertidningsläsning och annan massmediekonsumtion**. Avslutningsvis följer en kort sammanfattning.

2. Dagspressens spridning

2.1 Morgonpress

Alltsedan Dagspresskollegiet startade sin verksamhet 1979 har en fråga om allmänhetens morgontidningsläsning ställts i läsvanestudien.

Tabell 1 ger en översikt av andelen regelbundna läsare bland allmänheten 1979-1991. Resultatet bygger på en öppen fråga där svarspersonerna ombeds att skriva namnet på den morgontidning som de brukar läsa regelbundet (dvs med minst ett nummer per vecka).

Därefter fick de ange hur regelbundet de brukar läsa denna tidning. Fördelen med en öppen fråga ligger i att man själv är tvungen att nämna vilken tidning man brukar läsa.

Nackdelen är att dessa frågor brukar ha en något lägre svarsfrekvens än frågor med fasta svarsalternativ (Jfr Björkvist, 1989). I Dagspresskollegiets lokala läsvanestudier, där man använder sig av bundna svarsalternativ ligger andelen regelbundna läsare på en något högre nivå i jämförelse med riksgenomsnittet (Jfr Kratz, 1989). De något lägre siffrorna i SOM-undersökningen kan dels förklaras med den mindre regelbundna läsningen i Stockholmsområdet (Jfr Ohlsson, 1989) och dels sökas i den metod som används (dvs öppna svarsalternativ, svarspersonerna ombeds att skriva ner namnet på den tidning de läser).

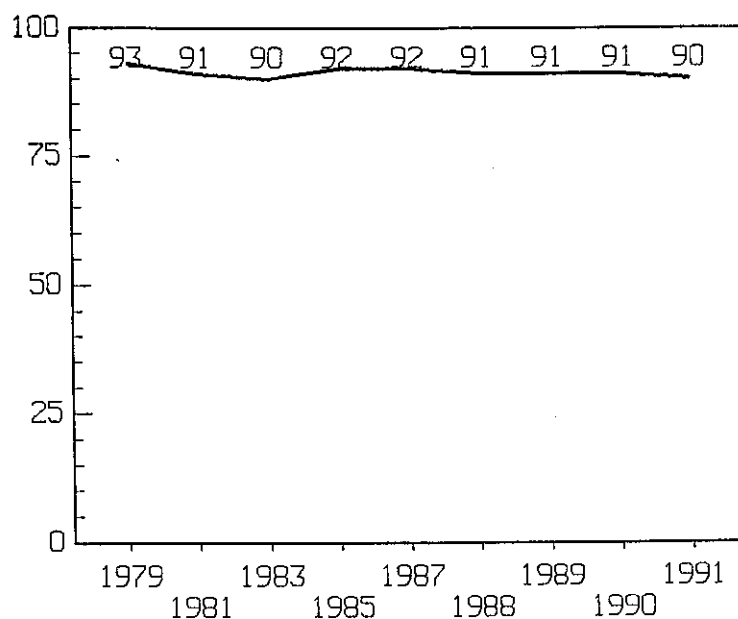
TABELL 1 Andelen regelbundna morgontidningsläsare 1979-1990
(Med regelbundet menas här minst ett nummer per vecka)

År	1979	1981	1983	1985	1987	1989	1990	1991
Andel läsare	93	91	90	92	92	91	91	90
Antal svar	2135	2194	2126	2048	1672	1571	1582	1573

Anm: Frågan löd 'Om du läser någon morgontidning regelbundet- ungefär hur många gånger per vecka brukar du läsa denna tidning?' Testologens data t o m 1985 och SOM-enkätens data 1987, 1988 1989 och 1990. Varannat år redovisas fram till 1987.

Som framgår av tabell 1 ligger andelen regelbundna läsare på en mycket hög och stabil nivå: 9 av 10 svenskar säger sig ta del av en morgontidning minst en gång per vecka och andelen har legat i det närmaste konstant under 80-talet. Det finns i princip inget som pekar på att andelen läsare skulle minska. Figur 1 åskådliggör stabiliteten i Dagspressens utveckling.

Figur 1 Andelen regelbundna morgontidningsläsare 1979-1991 (procent)

Att läsa tidningen minst en gång per vecka är ett relativt grovt mått på regelbundenhet. Det som uttrycks är snarare ett intresse för läsning av morgontidningen och därmed också tidningarnas marknadspotential. Med hänsyn till detta är det kanske till och med en rimligare slutsats att påstå att omkring 10 procent av allmänheten är ointresserade av morgontidningsläsning.

För att få ett grepp om läsningen krävs dock en mer detaljerad analys av regelbundenheten. I tabell 2 redovisas därför regelbundenheten i allmänhetens morgonpressläsning uppdelat på antal lästillfällen per vecka.

TABELL 2 Regelbundenheten i morgontidningsläsningen 1985-1991 (procent).

År	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Antal gånger per vecka:							
Mindre än 1 gång	8	10	8	8	9	9	10
1-2 gånger	3	4	4	3	3	4	4
3-4 gånger	10	9	8	8	8	7	8
5 gånger	10	8	8	9	9	10	9
6-7 gånger	69	69	72	72	72	71	70
Totalt	100	100	100	100	101	101	101

minst 5 ggr/vecka	79	77	80	81	81	81	79
Antal svar	2044	1845	1672	1643	1578	1582	1573

Anm: Testologens data 1985 och SOM-enkätens data fr o m 1986

Majoriteten av svenskarna läser en morgontidning dagligen eller 6 gånger per vecka. Om man ser till antal lästillfällen per vecka är stabiliteten mellan de olika åren mycket god. Den framträdande likheten i regelbundenheten mellan de olika åren är knappast överraskande mot bakgrund av tidigare resultat (jfr Anshelm-Strid, 1989). Det är ändå inte fel att påstå att det finns en viss, icke statistiskt säkerställd tendens till försvagning i den regelbundna läsningen.

Läsningen av dagspress är trots allt mycket omfattande, ett faktum som gör Sverige till ett av de länder med högst dagstidningsspridning i världen (Hadenius-Weibull, 1989).

I det föregående har vi bland annat kunnat utläsa att 90-93 procent av allmänheten läser en morgontidning regelbundet. Tidigare studier har visat att läsningen är mer omfattande än så. De regelbundna tidningsläsarna tar ofta del av ytterligare en morgontidning regelbundet (Jfr Weibull, 1983). Under åren 1988, 1989 och 1991 tog 20-21 procent av de regelbundna läsarna del av ytterligare en morgontidning. Motsvarande siffra för 1987 var 25 procent. Frågan ställdes första gången i 1987 års undersökning, varför vi inte kan uttala oss om stabilitet eller förändring med avseende på flertidningsläsningen.

2.2 Morgontidningsläsning i olika grupper

Det kan vara intressant att studera läsvanorna lite mera i detalj. Olika läsarstudier har framhållit de sociala vanornas betydelse för läsningen i olika grupper av befolkningen (Jfr bl a Weibull 1990: Kratz 1991). Tabell 3 redogör för den regelbundna läsningen fördelat på olika grupper. Kvinnor och män är lika flitiga läsare av morgonpress. Medelutbildade läser något mindre regelbundet än hög och lågutbildade. Enpersonshushåll tar del av morgonpress i markant lägre utsträckning än flerpersonshushåll. Bland förvärvsarbetande läser offentliganställda i högre utsträckning än privatanställda. Sannolikheten att man regelbundet skall ta del av morgonpress ökar markant med stigande inkomst.

**TABELL 3 Regelbundenhet i tidningsläsning fördelat grupper.
(procent)**

Regelbunden läsning	minst 6 nr per vecka						minst 5 nr per vecka					
	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Kön												
Man	70	72	73	74	70	70	78	81	82	82	80	80
Kvinna	69	72	72	71	73	70	77	80	80	81	81	82
Utbildning												
Låg	66	*	72	74	72	71	76	*	80	82	82	80
Medel	69	*	70	67	66	63	79	*	79	77	76	71
Hög	80	*	77	78	78	75	85	*	86	86	84	85
Hushållsmedlemmar												
enpersons	61	*	64	63	60	54	71	*	74	76	76	64
flerpersons	71	*	74	74	72	73	80	*	82	82	82	82
Sektor												
Stat	75	73	77	73	75	79	82	83	85		84	85
kommunal	69	74	73	74	73	74	76	81	80		83	83
privat	69	72	73	74	71	67	79	80	82		81	77
Hushållsinkomst												
1	59	69	62	71	65	67	70	74	69	82	72	73
2	67	70	71	75	70	59	73	78	80	82	84	69
3	64	73	70	66	67	68	74	81	77	75	82	79
4	69	75	72	67	70	64	81	85	82	84	83	73
5	71	69	75	71	75	64	79	79	83	82	85	76
6	72	68	76	73	71	73	80	78	83	84	78	83
7	77	74	75	74	72	77	83	79	84	86	84	87
8	81	73	73	70	75	80	88	81	82	77	82	88
9	78	78	77	82	82	81	87	84	87	89	89	91

Ann: Hushållsinkomst,
1990,1991

- 1 120.000 eller mindre
- 2 121.000-150.000
- 3 151.000-180.000
- 4 181.000-210.000
- 5 211.000-240.000
- 6 241.000-270.000
- 7 271.000-300.000
- 8 301.000-330.000
- 9 över 330.000

1986-1989

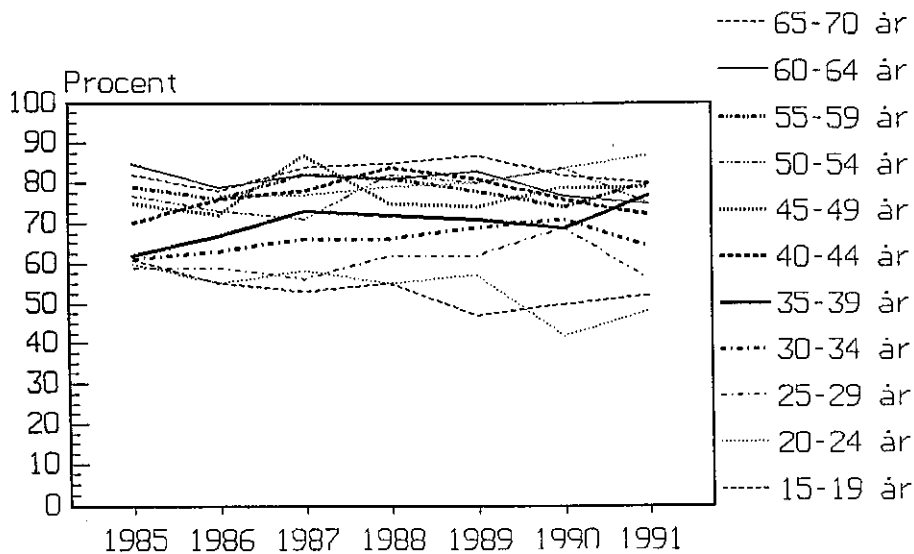
- 1 60.000 eller mindre
- 2 61.000- 90.000
- 3 91.000-120.000
- 4 121.000-180.000
- 5 181.000-210.000
- 6 181.000-210.000
- 7 211.000-240.000
- 8 241.000-270.000
- 9 över 270.000

När det gäller förändringar över tid framkommer det att enpersonshushållen under de senaste åren blivit något mindre benägna att läsa en morgontidning regelbundet. Vi kan också notera en

tendens till minskad morgontidningsläsning bland medelutbildade personer.

De mest entydiga förändringarna över tid är finner vi om vi studerar olika åldersgrupper. Figur 2 visar andelen läsare av dagspress med åtminstone sex nummer per vecka i olika åldersgrupper. Även här kan det konstateras att andelen läsare legat på en tämligen stabil nivå. Men det går också att peka på klara utvecklingstrender. Tidigare läsvanestudier har poängterat en minskning i den dagliga tidningsläsningen bland unga personer, framförallt i åldersgrupperna 15-19 och 20-25 år. Förklaringen till det mönster som framträtt i dessa grupper brukar sökas i förändrade vanor. Dagens ungdomar går längre i skolan och kommer senare ut i förvärvslivet. Först därmed kommer de stabilare vanor som hör till vuxenlivet (Jfr Anshelm, Strid 1989 och Weibull 1989). I årets läsvanestudie kan dock en viss återhämtning konstateras i dessa grupper. Istället är det i åldersgruppen 25-29 år som en svag nedgång kan skönjas. Även bland åldersgrupperna 60-64 och 65-70 år noteras en minskning i den dagliga tidningsläsningen. Weibull (1989b) menar att det just är de aktiva pensionärerna som kommer att bli morgondagens problem för dagpressupplagorna. Huruvida årets läsvanestudie har fångat upp detta måste vi låta framtiden utvisa.

Figur 2 Andelen som läser 6-7 dagar i veckan i olika åldergrupper 1985-1991 (procent)

2.3 Kvällspress

Kvällspressen kännetecknas av en något mindre stabil läsning än morgonpressen. De svenska kvällstidningarna är i första hand sk komplementmedier och i stort sett alla kvällstidningläsare tar även del av en morgontidning. Vid studier av läsarna är det möjligt att skilja ut två typer av läsare: trogna, dvs de som vanemässigt köper sin tidning och en grupp bestående av mer sporadiska läsare som köper sin tidning beroende på vad som hänt (jfr Mortensson, 1979). I tabellerna 4a-d redovisas läsningen av kvällstidningar.

TABELL 4a Andel kvällspressläsare 1986-1991 (procent)

Totalt						
	1986	1987	1988	1989	1990	1991
6-7 dagar	19	21	21	21	18	19
3-5 dagar	19	20	19	17	17	21
1-2 dagar	24	23	23	22	21	22
Mer sällan	25	25	27	28	29	26
Aldrig	12	10	11	11	14	12
Minst 1 dag/ vecka	63	64	62	60	56	62
Andel trogna*	30	33	34	35	32	31

TABELL 4b Andel Aftonbladetläsare 1986-1991 (procent)

	Aftonbladet					
	1986	1987	1988	1989	1990	1991
6-7 dagar	8	8	7	8	6	7
3-5 dagar	8	8	8	7	7	8
1-2 dagar	10	11	11	12	10	12
Mer sällan	25	27	29	30	30	30
Aldrig	49	46	45	43	47	43
Minst 1 dag/ vecka	26	27	26	27	23	27
Andel trogna*	31	29	27	30	26	26

TABELL 4c Andel Expressenläsare 1986-1991 (procent)

	Expressen					
	1986	1987	1988	1989	1990	1991
6-7 dagar	9	11	12	12	10	10
3-5 dagar	11	11	10	10	10	13
1-2 dagar	16	15	16	16	14	14
Mer sällan	28	30	32	32	32	31
Aldrig	36	33	31	30	34	31
Minst 1 dag/ vecka	36	37	37	38	34	37
Andel trogna*	25	30	32	32	29	27

TABELL 4d Andel GT/IDAGläsare 1986-1991 (procent)

	GT/IDAG					
	1986	1987	1988	1989	1990	1991
6-7 dagar	3	4	4	4	3	4
3-5 dagar	4	3	4	4	4	5
1-2 dagar	8	8	7	5	6	7
Mer sällan	15	17	15	17	15	14
Aldrig	71	68	69	69	72	71
Minst 1 dag/ vecka	15	15	15	13	13	16
Andel trogna*	20	27	27	31	23	25

* Andel läsare minst 6 dagar i veckan i procent av andelen läsare minst någon gång per vecka

Totalt sett har kvällspressläsningen under senare delen av 80-talet först gått upp något för att sedan under 1990 åter sjunka till nästan samma nivå som 1986. Andelen som läser någon tidning minst en gång per vecka har under perioden sjunkit från 63 procent till 56 procent. Det finns alltså en mycket svag tendens till minskad läsning som gäller även för samtliga tre tidningar var för sig. Andelen trogna läsare ökade något lite under slutet av 80-talet för att 1990 sjunka något. Ett mönster som håller i sig även i 1991 års undersökning.

För såväl Expressen som GT/idag ligger andelen trogna på något högre nivå 1991 jämförelse med 1986 vilket betyder att man tappat främst sporadiska läsare. För Aftonbladets del är bilden omvänd. 1986, och även dessförinnan bestod Aftonbladets läsekrets till stor del av trogna läsare, 1990 hade andelen trogna läsare sjunkit till 26 procent. Samma nivå kan konstateras i 1991 års studie. Vilket betyder att samtliga kvällstidningar i stort sett har en likvärdigt stor trogen läsekrets.

TABELL 5 Kvällspressläsare i åldersgrupper 1990/91 (procent)

ÅLDER	15-19		20-24		25-29		30-34		35-39		40-44	
	90	91	90	91	90	91	90	91	90	91	90	91
6-7	17	24	17	13	15	15	15	12	19	15	19	22
3-5	21	24	22	39	23	27	20	24	12	24	19	20
1-2	34	28	31	28	28	25	23	29	25	15	24	18
mer sällan	24	21	21	19	26	27	30	28	31	32	26	30
aldrig	5	4	9	2	10	7	12	7	13	15	12	11
Minst 1 gång/ vecka	72	76	70	80	64	67	58	65	56	54	62	60
Andel trogna*	24	32	24	16	23	22	26	18	34	28	31	37

forts tabell 5

ÅLDER	15-19		20-24		25-29		30-34		35-39		40-44	
	90	91	90	91	90	91	90	91	90	91	90	91
6-7	19	25	16	13	18	19	26	21	17	20	15	11
3-5	19	20	18	16	14	9	17	17	13	18	9	13
1-2	17	16	15	17	16	29	9	15	15	19	13	20
mer sällan	32	28	37	24	28	30	41	26	30	26	30	30
aldrig	16	11	11	12	16	13	16	21	27	17	27	26
Minst 1 gång/ vecka	52	61	52	65	44	57	43	53	43	57	43	44
Andel trogna*	36	41	31	49	41	33	60	40	40	35	35	25
vecka												
Andel trogna*	41	49	33	40	35	25						

* Andel läsare minst 6 dgr/v i procent av andelen läsare minst någon gång per vecka

Som framgår av tabell 5 finns det inga större skillnader i den dagliga läsningen i olika åldersgrupper. Knappt två av tio personer läser en kvällstidning 6-7 dagar i veckan. Däremot kan vi notera vissa skillnader beträffande regelbundenheten i övrigt. De sporadiska kvällspressläsarna återfinns främst bland personer under 30 år men även i åldrarna upp till 45 år finns en betydande andel sporadiska läsare. Huruvida dessa personer köper tidningen beroende på löpsedlar och dagshändelser eller inför helgen (då tidningarna innehåller bilagor och nöjesdelar) går däremot inte att utläsa ur tabellen. Bland äldre personer är läsningen mer uppdelad: vi har en relativt stor grupp som sällan eller aldrig läser samt en större andel trogna läsare än vad som är fallet bland de yngre. När det gäller förändringen mellan 1990 och 1991 är den mest påfallande i avseende på en tendens till ökning bland de yngsta kvällspressläsarna och samt en sammanfallande ökning i deras föräldrargeneration.

3. Prenumeration på morgontidning

Den höga och stabila läsningen av morgonpress i Sverige förklaras till viss del av vår vana att prenumerera (en vana som är betydligt mindre förekommande utanför Norden). I tabell 6 visas andelen morgontidningsprenumeranter 1979-1991.

TABELL 6 Den totala andelen prenumeranter samt andelen prenumeranter bland de regelbundna läsarna 1979-1990 (procent)

År	1979	1981	1983	1985	1987	1988	1989	1990	1991
Andel prenumeranter totalt:	80	79	78	79	80	81	80	77	77
Andel prenumeranter av läsare:	86	87	87	86	87	87	86	84	85
Antal svar	2135	2194	2126	2045	1672	1643	1578	1557	1573

Anm: Testologens data t o m 1986 och SOM-data fr o m 1987.

En klar majoritet av svenskarna bor i ett hushåll där man prenumererar på en morgontidning. Om man ser till de regelbundna läsarna så prenumererar omkring 8 av 10 på sin morgontidning. Under perioden 1979-1989 är andelen prenumeranter mycket stabil. Värt att notera är den minskning av andelen prenumeranter under åren 1990 och 1991. Andelen ligger för de två senaste undersökningsåren omkring 77 procent. Det är de lägsta siffrorna som uppmätts under hela 12-årsperioden. I sammanhanget är det viktigt att notera att variationen är statistisk säkerställd med 95 % sannolikhet. Om vi sätter kravet på säkerhet till 99 procent faller sannolikheten att vi noterat en nedåtgående trend precis på marginalen. Eftersom de två senaste SOM-undersökningarna uppvisar samma resultat vågar vi dock påstå att det finns en klar trend i undersökningsmaterialet.

3.1 Prenumeration i grupper

I kapitlet om läsvanor kunde vi konstatera att det finns betydliga skillnader i den regelbundna läsningen mellan olika grupper av människor. Med samma analys bland prenumeranterna förstärks mönstret. Tabell 7 redovisar prenumerationsbenägenheten fördelat på olika grupper.

TABELL 7 Prenumeration fördelat på grupper. (procent)

	Prenumeranter					
	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Kön						
Man	78	80	82	80	77	77
Kvinna	78	80	81	80	77	77
Utbildning						
Låg	78	*	80	80	74	78
Medel	77	*	79	76	70	68
Hög	85	*	86	85	83	84
Hushållsmedlemmar						
enpersons	65	*	61	63	63	56
flerpersons	81	*	84	82	80	81
Sektor						
Stat	80	80	83	80	80	82
kommunal	77	80	79	79	79	79
privat	77	80	82	75	75	75
Hushållsinkomst						
1	66	80	75	74	69	68
2	70	80	80	72	73	64
3	70	73	73	69	71	70
4	79	84	76	75	70	74
5	84	82	82	79	83	75
6	80	76	83	80	79	83
7	87	83	81	80	81	84
8	91	83	86	80	83	84
9	87	86	91	91	90	91

Anm: Hushållsinkomst
1990, 1991

	1986-1989
1 120.000 eller mindre	1 60.000 eller mindre
2 121.000-150.000	2 61.000- 90.000
3 151.000-180.000	3 91.000-120.000
4 181.000-210.000	4 121.000-180.000
5 211.000-240.000	5 181.000-210.000
6 241.000-270.000	6 181.000-210.000
7 271.000-300.000	7 211.000-240.000
8 301.000-330.000	8 241.000-270.000
9 över 330.000	9 över 270.000

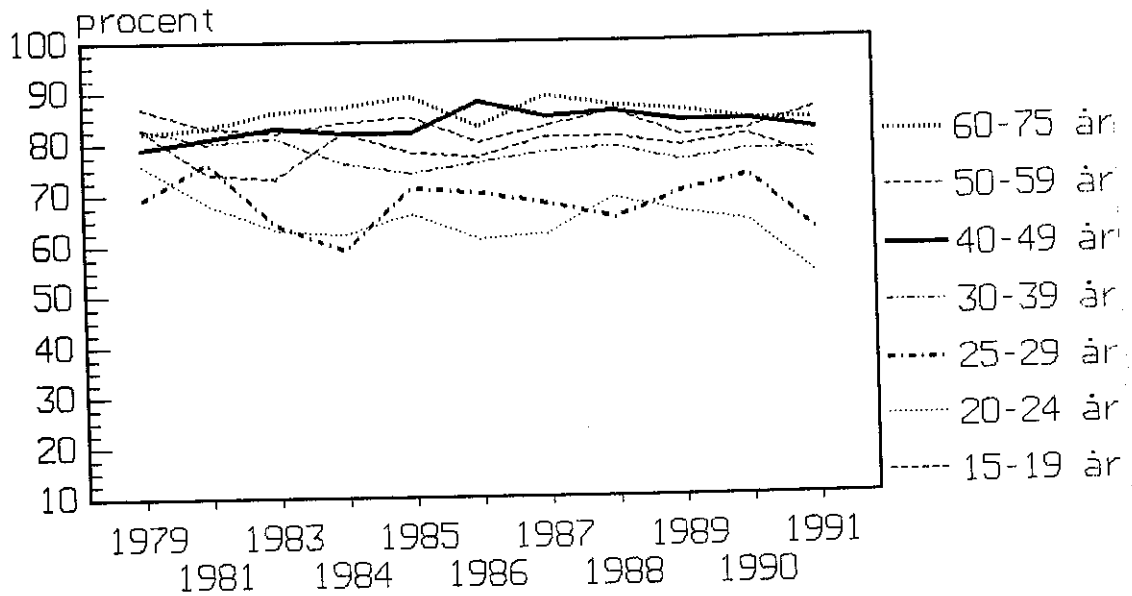
Män och kvinnor prenumererar i lika stor utsträckning. Andelen prenumeranter är lägst bland medelutbildade och högst bland högutbildade. Andelen prenumeranter är högre i flerpersonshushåll i jämförelse med enpersonshushållen. Offentliganställda prenumererar oftare än privatanställda. Andelen prenumeranter är högre i höginkomsthushåll jämfört med hushåll med låg inkomst.

Om man jämför effekterna mellan bakgrundsuppgifter och läsare och prenumeranter framkommer det att. Hushåll med hög inkomst och flerpersonshushåll både prenumererar och är regelbundna läsare i avgörande högre utsträckning än hushåll med låg inkomst och enpersonshushåll. Effekterna är dessutom högre bland prenumeranterna än bland läsarna.

Sett till de olika undersökningsåren följer prenumerationsbenägenheten i stort sett samma mönster som vi konstaterade för läsningen. Inkomstvariabeln följer i stort sett löneutvecklingsnivån. Enpersonshushåll och medelutbildade uppvisar svaga tendenser till en minskad prenumerationsbenägenhet.

I figur 3 studeras andelen prenumeranter i olika åldersgrupper. Som framgår av figuren ligger andelen prenumeranter på en stabil och hög nivå bland personer över 30 år. Den grupp som har lägst prenumerationsbenägenhet är personer mellan 20 och 29 år. Prenumerationsbenägenheten följer i stort sett det mönster som framkom beträffande läsningen av minst sex nummer per vecka. Det bör dock påpekas att nedgången i läsning bland pensionärer ännu inte lett till en minskad prenumerationsbenägenhet. Sett till den allra yngsta gruppen följer andelen prenumeranter i stort sätt samma mönster som för föräldrargenerationen. Den fråga som man naturligt ställer sig är om den lägre prenumerationsbenägenheten bland unga människor är ett uttryck för en livscykeffekt eller om det rent av är en icke prenumerationsbenägen generation som vi ser växa upp. Studier över tid talar dock för att det främst rör sig om en livscykeffekt (Jfr Björkqvist-Hellingwerf 1992 och Weibull 1991).

Figur 3 Andelen prenumeranter i olika åldersgrupper 1979-1991 (procent)

Även om andelen prenumeranter ligger på en mycket hög nivå i Sverige är det kanske mest intressanta resultatet att omkring 15 procent av de regelbundna läsarna skaffar sig sin tidning på annat sätt än genom prenumeration. Tabell 8 nedan redogör för hur de som ej prenumererar anskaffade sin tidning 1979-1991.

TABELL 8 Fördelningen på olika sätt att skaffa tidningen bland regelbundna läsarna som inte prenumererar 1979-1991 (procent).

Anskaffnings- sätt	1979	1981	1983	1984	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Lånar av bekanta	11	5	9	7	5	4	4	4	6	9
Läser hos bekanta	17	12	10	13	11	12	10	9	9	17
Läser på arbetet eller i skolan	44	52	56	55	50	51	46	46	45	44
Läser på bibliotek	3	3	3	4	4	2	2	2	4	4
Köper lösnr m m	28	23	23	14	33	50*	38	39	32	40
Antal svar	279	244	234	243	221	252	237	220	225	218

Anm: * Fr o m 1987 fanns "köper lösnummer" som eget alternativ i frågan. Testologens data t o m 1986 och SOM-enkätens data fr o m 1987. Med regelbunden läsning avses minst en gång per vecka.

Majoriteten av de som inte prenumererar läser tidningen på arbetet eller i skolan. Det näst vanligaste alternativet är att köpa lösnummer. Under första delen av 80-talet tenderade arbetsplatsläsningen att öka något vilket sammanföll med en nedgång i lösnummerköpen. I mitten på 80-talet vände utvecklingen och arbetsplatsläsningen har sedan dess minskat samtidigt som lösnummerköpen ökat. I sammanhanget bör det påpekas att mönstret i kategorin " köper lösnummer m m " är något oregelbundet. Denna oregelbundenhet kan i viss mån förklaras med att kategorin dels har förekommit som fast svarsalternativ dels att frågeformuleringarna förändrats något från år till år. Ökningarna och minskningarna bland de som köper lösnummer sammanfaller trots allt ganska bra med trenderna i arbetsplatsläsningen. Det kanske mest påfallande resultatet i 1991 års undersökning är att kategorin läser hos bekanta har ökat. Andelen ligger på 17 procent. Att läsa hos bekanta är därmed lika vanligt idag som under lågkonjunkturen i slutet av 1970-talet.

4. Lästid, lästidpunkt och antal lästillfällen

Majoriteten av den svenska befolkningen läser alltså regelbundet en morgontidning och denna vana har visat sig vara tämligen stabil under 80-talet. Vi skall nu gå över till att se på hur mycket tid svensken lägger ned på sin morgontidning samt när man läser den.

TABELL 9 Andel regelbundna läsare vid olika tidpunkter under dagen, antal lästillfällen och genomsnittlig lästid 1979-1991 (procent)

Lästidpunkt, andel läsare	ÅR									
	1979	1981	1983	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Före kl 8	66	68	68	66	65	64	66	68	65	62
Mellan kl 8-12	25	30	31	33	30	30	27	27	29	28
Mellan kl 12-17	15	17	18	21	15	16	17	18	15	14
Efter kl 17	50	54	57	61	54	46	46	45	45	42
Genomsnittligt ant.lästillf.	1,56	1,69	1,74	1,81	1,67	1,56	1,56	1,58	1,54	1,46
Genomsnittlig lästid min.	30,1	32,6	31,7	32,6	30,4	30,7	29,5	30,1	29,3	28,6
Antal svar	2135	2194	2126	2048	1961	1672	1545	1451	1433	1474

Anm: Frågan löd 'Ungefär hur lång tid brukar Du ägna åt Din lokala morgontidning en genomsnittlig vardag?' Med regelbunden läsning avses minst en gång i veckan. Testologens data t o m 1986 och SOM-data fr o m 1987

Den genomsnittliga lästiden har under de senaste 12 åren legat omkring 30 minuter. Den naturligaste tidpunkten för läsning är under morgonen (före kl 8) då drygt två tredjedelar brukar läsa sin morgontidning. Att tidningen kommer tidigt på morgonen är dessutom den näst viktiga faktorn för människors tidningsval; viktigast är behovet av lokala nyheter (Se t ex Björkquist, 1988; Kratz, 1989) Näst vanligast är att man läser tidningen på kvällstid och eftersom antalet lästillfällen i snitt ligger på 1,5 kan man dra slutsatsen att relativt många personer läser tidningen såväl på morgonen som på kvällen (det senare med all sannolikhet delvis för att läsa radio- och TV-sidor).

Mycket få förändringar i människors vanor beträffande läsningen kan skönjas under den redovisade perioden. De tendenser som framkommer i tabell 9 rör främst förändringar i morgonpressläsningen på kvällstid. Dessa mönster har troligen ett samband med förändringar i kvällspressläsningen som kan konkurrera med morgonpress på kvällstid (Anshelm, 1988a och 1988b).

4.1 Lästid i grupper

Tabell 10 beskriver olika gruppers morgontidningsläsning vid olika tidpunkter. Män ungdomar och medelålders är de som i högst utsträckning väljer att läsa på morgonen. Kvinnor pensionärer och ungdomar mellan 20 och 35 år läser oftare än andra grupper mitt på dagen. Högutbildade läser morgontidning på kvällen i högre utsträckning än andra grupper. Över tid är mönstret i princip stabilt. Möjligen märks en svag nedgång i morgontidningsläsningen på kvällen bland yngre.

TABELL 10 Lästidpunkter fördelat på grupper. (procent)

	Andel som läser vid en viss tidpunkt:																	
	Före kl 8						8-17						Efter kl 17					
	86	87	88	89	90	91	86	87	88	89	90	91	86	87	88	89	90	91
<u>Kön</u>																		
Man	62	64	70	66	65	67	21	23	19	20	20	20	49	51	54	51	49	45
Kvinna	51	62	60	61	61	57	23	22	24	24	23	23	37	41	38	38	39	40
<u>Ålder</u>																		
15-19	62	69	67	62	61	66	18	19	20	22	22	18	48	57	57	54	49	50
20-24	47	56	57	54	46	54	29	26	27	29	29	26	52	59	58	55	51	46
25-34	51	58	63	58	57	57	27	24	28	28	27	25	49	48	53	50	53	51
35-44	65	66	67	73	76	68	17	23	22	19	16	15	46	56	47	50	46	52
45-54	65	74	74	75	73	71	17	16	14	15	16	15	49	44	49	44	51	49
55-64	59	66	70	64	67	67	20	17	14	18	17	18	40	38	39	39	40	34
65-70	45	49	51	53	50	55	35	33	27	27	29	28	17	26	22	20	21	20
<u>Utbildning</u>																		
låg	53	*	62	60	61	60	24	*	22	21	21	22	37	*	38	34	35	35
medel	60	*	66	63	64	60	24	*	22	23	23	23	49	*	48	46	45	43
hög	68	*	71	70	65	72	20	*	21	21	22	18	59	*	62	59	60	60

5. Morgontidningen och annan massmediekonsumtion

När televisionen under 1960-talet började få höga tittarsiffror uppfattades den av många som ersättare av det tryckta ordet. Istället expanderade såväl tryckta som elektroniska medier i USA och i Europa under 1960 och 1970-talet.

Under 1980-talet har medieanvändningen i Sverige legat tämligen stabilt. Tillgången på nya radio och TV-kanaler har visserligen medfört ökade lyssnar och tittarsiffror men inte i relation till den ökningen av utbudet.

Förklaringen till expansionen av både tryckta medier och elektroniska medier under de senaste 30 åren ligger säkert i den goda ekonomiska konjunkturen och den ökade fritiden. Mot bakgrund av detta reser sig genast frågan vad sker med mediekonsumtionen i tider med en vikande konjunktur.

Det har ofta diskuterats i vilken utsträckning konsumtion av andra massmedier påverkar människors benägenhet att regelbundet ta del av morgonpress. Frågan är om det råder konkurrens mellan olika medier eller om de kompletterar varandra genom att fylla olika funktioner? I tabell 11 redovisas en översikt av hur regelbundenheten i mediekonsumtion varierar med regelbunden morgontidningsläsning.

Huvudintrycket av resultaten är att andelen regelbundna morgontidningsläsare ligger på en mycket hög nivå oberoende av i hur stor utsträckning de tar del av andra medier. Det bör emellertid påpekas att de mest regelbundna kvällstidningsläsarna tenderar att ta del av morgonpress i något lägre utsträckning än personer som inte är lika flitiga kvällpressläsare. Mönstret gäller för samtliga undersökningsår. Vilket tyder på att det råder en viss konkurrens mellan medierna. Ovan antyddes också att nedgången av morgontidningsläsning under kvällstid kan ha vissa samband med en ökad kvällstidningsläsning. (Jfr Anshelm, 1988A och 1988B).

I 1991 års undersökning ställdes för första gången en fråga om hur ofta man tar del av 3-minutersnyheterna i TV3 och nyheterna i TV4. Anmärkningsvärt att svaren på dessa frågor följer samma mönster som för kvällspressen i kombination med morgonpress. Vilket möjligtvis tyder på att dessa nyhetsprogram fångar upp personer som inte annars är regelbundna tittare på nyheter.

När det gäller de andra nyhetsmedierna är förhållandet det motsatta. Ju mer regelbundet man konsumerar etermedienyheter i de traditionella kanalerna, (dvs Sveriges radios nyhetsprogram) desto större är sannolikheten att man är regelbunden morgonpressläsare. Dessa tendenser är visserligen tämligen svaga, vilket innebär att tolkningar bör göras med största försiktighet. Något som dock bekräftar att etermedierna snarare är ett komplement till dagspressen är att tendenserna är dom samma under samtliga undersökningsår.

TABELL 11 Andelen regelbundna morgontidningsläsare uppdelat efter regelbundenheten i konsumtionen av andra massmedier (procent).

Regelbundna läsare				
	Kvällspressläsning dagar/vecka:			
	Morgonpress: 6-7 dagar/v	3-5 dagar/v	1-2 dagar/v	Sällan/aldrig
1987	89	92	94	95
1988	89	89	92	95
1989	87	91	92	95
1990	85	93	89	93
1991	87	88	88	94

Lyssnande på lokala radionyheter, dagar/vecka:				
	5-7 dagar/v 3-4 dagar/v 1-2 dagar/v Sällan/aldrig			
	1987	94	93	92
1988	93	92	94	90
1989	93	93	92	92
1990	91	94	92	92
1991	90	89	91	91

Aktuellt-tittande, dagar/vecka:				
	5-7 dagar/v 3-4 dagar/v 1-2 dagar/v Sällan/aldrig			
	1987	95	93	89
1988	93	94	90	84
1989	94	93	92	87
1990	93	93	88	82
1991	92	93	90	84

Rapport-tittande, dagar/vecka:				
	5-7 dagar/v 3-4 dagar/v 1-2 dagar/v Sällan/aldrig			
	1987	96	93	89
1988	93	93	91	83
1989	92	94	93	88
1990	93	93	86	84
1991	92	94	88	82

Dagens Eko-lyssnande, dagar/vecka:				
	5-7 dagar/v 3-4 dagar/v 1-2 dagar/v Sällan/aldrig			
	1987	97	95	93
1988	97	95	93	92
1989	95	94	92	90
1990	92	94	93	89
1991	94	91	92	88

forts tabell 11

	Tittande på regionala nyheter i TV, dagar/vecka:			
	5-7 dagar/v	3-4 dagar/v	1-2 dagar/v	Sällan/aldrig
1987	94	94	90	91
1988	93	93	92	91
1989	92	93	94	91
1990	93	94	93	86
1991	92	92	90	89

	Tittande på nyheterna i TV4, dagar/vecka:			
	5-7 dagar/v	3-4 dagar/v	1-2 dagar/v	Sällan/aldrig
1991	83	88	88	91

	Tittande på 3-minutersnyheterna i TV3, dagar/vecka:			
	5-7 dagar/v	3-4 dagar/v	1-2 dagar/v	Sällan/aldrig
1991	85	83	87	91

Anm: Data insamlat via SOM-enkätenen

I inledningen till detta kapitel ställdes en fråga om vad som kommer att hända med medierna med en alltmer intensifierad mediekonkurrens. På 1960-talet spådde forskare om etermediernas framväxt på bekostnad av de tryckta medierna. Dagspressen började att känna en viss oro inför framtiden när ett nytt lokalt medium nämligen, lokalradion, startade sina sändningar i slutet på 1970-talet. Under mitten på 1980-talet tillkom nytt utbud av etermedier genom den satellitsända televisionen. Tabell 12 ger en bild av hur tillgång och utnyttjande av satellit-TV ser ut i förhållande till hur man tar del av morgon- och kvällspress.

TABELL 12 Tillgång och utnyttjande av satellitkanaler och morgon och kvällstidningsläsning (procent).

Tidnings- läsning	Bor i kabel		Har parabol		TV3-nyheter regelbundet		TV4-nyheter regelbundet	
	nej	ja	nej	ja	nej	ja	nej	ja
Morgontidn								
6-7 d/v	74	63	70	72	73	59	72	68
3-5 d/v	16	19	17	14	16	18	17	15
1-2 d/v	3	5	3	5	3	6	3	3
Mera sällan/ Aldrig	7	14	10	9	8	17	8	14

Minst 3 d/v	94	92	87	86	89	77	89	83
Kvällstidn								
6-7 d/v	18	21	18	29	15	28	15	28
3-5 d/v	21	22	21	24	20	25	21	24
1-2 d/v	20	23	21	21	21	20	20	25
Mera sällan/ Aldrig	41	34	40	24	45	27	44	23

Minst 3 d/v	39	43	39	53	35	53	36	52

Anm: Regelbundet tiittande på TV3 och TV4 är minst 3 ggr/v

Huvudintrycket av tabell 12 är att mönstret i hur människor tar del av morgon- och kvällspress är likartat oberoende av tillgång till kabel och parabol-TV och utnyttjande av nyheter i TV3 och TV4. Men det finns skillnader mellan olika typer av innehav och utnyttjande som kan vara intressanta att ta fasta på. De som har tillgång till kabel-TV läser dagstidningar i något mindre utsträckning än personer som inte är anslutna till ett kabel-TV-nät. Detsamma gäller de som är regelbundna tittare på nyheterna i TV3 eller TV4. Det är frestande att misstänka att det råder en viss konkurrens mellan de nya medierna och dagstidningar. Samtidigt är det uppenbart att detta inte handlar om tillgång till satellitsänd TV i sig, eftersom de som har parabol faktiskt är flitigare tidningsläsare än genomsnittet.

För att kunna studera detta mönster mera ingående har vi riktat in intresset på eventuella åldersskillnader. Om det finns en "satellitfaktor" borde den regelbundna tidningsläsningen vara mest förekommande bland yngre personer i kabel-TV områden. Tabell 13 jämför morgon- och kvällstidningsläsning bland olika åldersgrupper sett till tillgång och utnyttjande av satellitTV. Det visar sig att oavsett ålder läses morgontidningar i lägre utsträckning i kabel-TV områden i jämförelse med områden som inte är anslutna till kabel-TV. Differensen är störst bland personer mellan 15-29 år. Ungdomar som har tillgång till kabel-TV läser morgontidningar i betydligt lägre utsträckning än ungdomar som inte har kabel-TV. Dessutom kan det konstateras att innehav av parabol inte heller här visar något negativt samband med läsningen av morgontidningar.

TABELL 13 Tillgång och utnyttjande av satellitkanaler och morgon och kvällstidningsläsning sett till ålder. (procent).

Tidnings- läsning	Bor i kabel område						Har parabol					
	nej			ja			nej			ja		
	15-29	30-49	50-75	15-29	30-49	50-75	15-29	30-49	50-75	15-29	30-49	50-75
Morgontidn												
6-7 d/v	60	77	80	43	69	77	52	74	78	54	73	90
3-5 d/v	24	15	12	25	20	9	24	18	11	29	9	5
1-2 d/v	6	2	3	9	4	3	7	2	3	8	7	-
Mera sällan/ Aldrig	11	5	5	23	7	11	17	6	8	9	11	5
Minst												
3 d/v	84	92	92	68	89	86	76	92	89	93	82	95
Antal svar	208	356	366	194	214	183	360	514	509	42	56	40
Kvällstidn												
6-7 d/v	19	17	19	17	24	24	16	18	20	33	30	25
3-5 d/v	27	22	15	33	20	14	31	21	14	26	25	23
1-2 d/v	27	19	19	25	21	22	26	19	20	24	18	25
Mera sällan/ Aldrig	27	43	47	25	36	40	27	42	46	17	27	27
Minst												
3 d/v	46	39	34	50	44	38	47	39	34	59	55	48
antal svar	208	356	366	194	214	183	360	514	506	42	56	40

Anm: Regelbundet tiittande på TV3 och TV4 är minst 3 ggr/v

Den mindre regelbundna morgontidningsläsningen bland ungdomar med tillgång till kabel-TV kvarstår efter en kontroll för hushållsstorlek respektive social klass (tabell 14). Det är till och med så att ensamboende ungdomar i kabelTV-områden är något flitigare morgontidningsläsare än motsvarande ungdomar utanför kabel-TV områden. Sett till social klass och kabelTV betyder innehav av kabel mer för medievanorna än klasstillhörigheten. Det vill säga att ungdomar i arbetar- respektive tjänstemannafamiljer boende i kabelområde uppvisar större likheter med varandra beträffande tidningsvanor jämfört med motsvarande grupper utanför kabelområden.

TABELL 14 Morgon och kvällstidningsläsning bland ungdomar i och utanför kabelTV-områden med kontroll för hushållsstorlek och familjetyp.

Tidnings- läsning	Ålder 15-29 år Bor i kabel område				Ålder 15-29 år Bor i kabel område			
	nej		ja		nej		ja	
	Hushållsstorlek		Hushållsstorlek		Arbetar familj	Tjänste- manna	Arbetar familj	Tjänste- mannafamilj
	1	<1	1	<1				
Morgontidn								
6-7 d/v	38	64	42	44	55	63	45	52
3-5 d/v	35	23	25	26	28	22	21	26
1-2 d/v	8	9	12	7	7	6	10	6
Mera sällan/19		4	21	23	9	9	24	17
Aldrig								
Minst								
3 d/v	73	87	67	70	83	85	66	78
Antal svar	26	181	52	141	109	44	104	54
Kvällstidn								
6-7 d/v	11	20	8	20	17	18	18	11
3-5 d/v	27	27	42	30	29	18	37	35
1-2 d/v	31	27	29	24	33	27	24	22
Mera sällan/31		27	21	26	20	36	21	32
Aldrig								
Minst								
3 d/v	38	47	50	50	46	36	55	46
Antal svar	26	181	52	141	109	44	104	54

Men det finns också en tredje faktor bakom siffrorna: en Stockholmsfaktor (tabell 15). Närmare 70 procent av ungdomarna i Stockholm har tillgång till kabelTV och dessa ungdomar läser morgontidningar i mycket låg utsträckning (endast 25 procent). Det är alltså till viss del situationen i Stockholm som förklarar något av tendenserna i materialet.

TABELL 15 Morgon och kvällstidningsläsning bland ungdomar och äldre i och utanför kabelTV-områden med kontroll för boenderegion (procent).

Tidnings- läsning	Stockholm kabel område				Göteborg/Malmö kabel område				Övriga landet kabel område			
	nej		ja		nej		ja		nej		ja	
	Ålder		Ålder		Ålder		Ålder		Ålder		Ålder	
	30	<30	>30	<30	>30	<30	>30	<30	>30	<30	>30	<30
Morgontidn												
6-7 d/v	29	68	25	66	57	82	65	70	63	81	48	77
3-5 d/v	38	8	32	18	33	10	20	10	23	14	23	15
1-2 d/v	8	5	9	2	5	-	5	7	4	1	9	3
Mera sällan/ Aldrig	25	19	33	14	5	8	10	13	10	4	20	5
<hr/>												
Minst 3 d/v	67	76	57	84	90	92	85	80	86	95	71	92
Antal svar	24	80	55	96	21	60	20	68	183	565	128	226
<hr/>												
Kvällstidn												
6-7 d/v	25	26	27	31	5	13	10	15	18	18	14	22
3-5 d/v	33	19	24	17	28	15	30	10	25	19	37	19
1-2 d/v	25	18	20	24	43	13	35	15	25	19	25	22
Mera sällan/ Aldrig	17	36	29	28	24	58	25	51	32	44	23	37
<hr/>												
Minst 3 d/v	58	45	51	48	33	28	40	25	43	37	51	41
Antal svar	24	80	55	96	21	60	20	68	183	565	128	226

För första gången förefaller alltså SOM-undersökningen att ge stöd åt att det finns en så kallad satellitfaktor. Yngre människor med tillgång till kabel-TV läser morgonpress mindre regelbundet utan att för den skull läsa mera kvällspress. Det är emellertid svårt att värdera vad som ligger bakom detta resultat. Det kan handla om en direkt konkurrens om ungdomars tid och intressen mellan satellitkanaler och morgontidningar. En annan tolkning kan vara att satellitkanalerna upplevs som mer moderna än morgontidningen. En tredje tolkning är att det inte är ett kausalt samband utan att det finns någon annan egenskap som utmärker yngre människor som bor i områden med kabel-TV och att denna egenskap har en effekt på morgontidningsläsningen. Ett argument för denna tolkning är att slutsatserna inte verkar gälla för parabolinnehavare, utan just för tillgång via kabel.

Slutsatser

Dagspresskollegiet har under ett drygt decennium ställt frågor till svenska folket om dagstidningsläsning. Resultaten visar att läsning av morgontidningar ingår i människors dagliga vanor samt att mycket lite förändrats under den gånna perioden. 9 av 10 svenskar läser regelbundet en lokal morgontidning och 8 av 10 svenskar läser den minst fem dagar i veckan. Flertidningsläsning är en vanligt förekommande företeelse. Andelen som läser en extra morgontidning minst tre gånger per vecka, uppgår till 21 procent. Andelen har legat på samma nivå sedan 1988. I 1987 års undersökning var andelen 5 procentenheter högre. Tidigare studier har visat sig att flertidningsläsningen ofta är kopplad till arbetsplatsläsning (Weibull, 1983). Mot detta talar den minskning som konstaterats för arbetsplatsläsningen samt den ökningen av läsning av mer än en tidning under samma period.

Den genomsnittliga lästiden är omkring 30 minuter och majoriteten läser sin tidning på morgonen även om läsning på kvällen också är relativt vanligt förekommande.

En faktor som bidrar till stabiliteten i läsningen är den utbredda hushållsprenumerationen. Andelen prenumeranter uppgår till ca 80 procent och är påfallande stabil under perioden 1979-1991. Bland de som inte prenumererar men ändå läser regelbundet är arbetsplatsläsning vanligt förekommande. Det näst vanligaste alternativet är att köpa lösnummer.

Kvällspressen kännetecknas av en något mindre stabil läsning än morgonpressen. 2 av 10 personer läser någon kvällstidning 6-7 dagar i veckan. Flest läsare har Expressen, följt av Aftonbladet och GT/IDAG. Under senare delen av 80-talet ökade läsningen av kvällstidningarna något för att sedan minska något 1990. De svenska kvällstidningarna är i första hand komplementmedier och nästan alla kvällstidningsläsare tar även del av en morgontidning. Den ovan nämnda ökningen av kvällstidningsläsning sammanfaller dock med en av de få förändringar som kan skönjas i

läsningen av morgonpressen: minskningen av morgonpressläsning på kvällstid. En viss konkurrens om läsarna kan alltså trots allt sägas råda mellan morgon- och kvällspress.

När det gäller hur annan massmediekonsumtion inverkar på benägenheten att läsa morgonpress, finner vi att det råder en viss konkurrens mellan kvällspress och morgonpress. Ett samband som styrks bland annat genom att ökningen i kvällspresskonsumtionen, tidsmässigt sammanfaller med minskningen av morgonpressläsning på kvällstid (Anshelm, 1988A och 1988B). Dessutom kan resultatet genom bekräftas genom att både 1987, 1988 och 1989 års undersökningar påvisar samma tendenser. När det gäller konsumtionen av nyheter i etermedia, verkar förhållandet vara det omvända. Ju större konsumtion av etermedianyheter, desto större benägenhet att läsa morgonpress regelbundet.

Ett intressant resultat i årets SOM-undersökning är att vi för första gången ser ett resultat som tyder på att det finns en så kallad satellitfaktor. Yngre människor med tillgång till kabel-TV läser morgonpress mindre regelbundet utan att för den skull läsa mera kvällspress. Resultatet kan vara ett uttryck för direkt konkurrens om ungdomars tid och intressen mellan satellitkanaler och morgontidningar. En annan tolkning kan vara att satellitkanalerna upplevs som mer moderna än morgontidningen. En tredje tolkning är att det inte är ett kausalt samband utan att det finns någon annan egenskap som utmärker yngre människor som bor i områden med kabel-TV och att denna egenskap har en effekt på morgontidningsläsningen. Ett argument för denna tolkning är att slutsatserna inte verkar gälla för parabolinnehavare, utan just för tillgång via kabel.

Referenser

Anshelm, Magnus (1988A)
Sverige-Nu - SOM 86 - en jämförelse av två undersökningar.
 Avdelningen för masskommunikation, Göteborgs universitet.

Anshelm, Magnus (1988B)
Massmediernas räckvidd 1986/87 - en analys av Mediebarometern.
 Avdelningen för masskommunikation, Göteborgs universitet.

Anshelm, Magnus; Strid Jan (1989)
Läsvanor och läsintressen, Avdelningen för masskommunikation,
 Göteborgs universitet.

Björkquist-Hellingwerf Karin (1992a)
Mediebarometern 1992. Institutionen för journalistik och mass-
 kommunikation.

Björkquist-Hellingwerf Karin (1992b)
Läsvanestudien 1992. Institutionen för journalistik och mass-
 kommunikation.

Hadenius, Stig; Weibull, Lennart (1989)
Massmedier - En bok om press, radio och TV. Stockholm, Bonniers.

Kratz, Lotta (1989)
Tidningsläsning i Kalmar. Avdelningen för masskommunikation,
 Göteborgs universitet.

Kratz, Lotta (1991)
 Ickeläsare och allätare i Åsikter om massmedier och samhälle (red
 Weibull Holmberg) Institutionen för journalistik och masskom-
 munikation och statsvetenskapliga institutionen, Göteborgs
 universitet.

Kratz, Lotta; Weibull, Lennart (1991)
Tidningsprenumeration - men till vilket pris ? Institutionen för
 journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet

Strid, Jan; Weibull, Lennart (1984)
Läsvanor och läsintressen 1979-1983. Avdelningen för masskommuni-
 kation, Göteborgs universitet.

Weibull, Lennart (1983)
Tidningsläsning i Sverige. Stockholm, Liber.

Weibull, Lennart (1989a)
 Framtidens tidningsval i Dagspressen och dess läsare (red
 Björkqvist Weibull). Stockholm, Almqvist & Wiksell internatio-
 nell.

Weibull, Lennart (1989b)
Vad påverkar framtidens tidningsval ? Stockholm, Dagspressen
 Marknadsinformation AB